

Драган Мраовић

Интелектуалац или климоглавац?

Наша такозвана критика (интелектуална, академска, новинарска, уметничка) бави се маргиналним појавама, рецимо имигрантима, хомосексуалношћу, људским правима, јер нема храбрости да укаже на главну контрадикцију друштвеног система, на тржишну економију неолибералног типа која се заснива на експлоатацији, несигурности, а при чему се гази људско достојанство, на то да проблем хомосексуализма није уопште битан са становишта политизовања „параде срама”, већ да ли су ти хомосексуалци запослени, здравствено обезбеђени, да ли имају достојанствени социјални статус. Битна је разлика између запосленог и незапосленог хомосексуалца, а не нека изузетност коју пропагирају сорошевски центри за „деконтаминацију и изузетност”, згрћући новац на „одбрани” дугиних боја. Српски интелектуалци углавном немају храбрости да поставе владајућој касти захтев

да се реше социјална права, већ стерилно трабуњају о некаквим људским правима. А нема људских права, ако не постоје социјална права.

Они не примећују, рецимо, да „непријатељи” нису имигранти сами по себи, већ онај ко их је произвео са циљем да мења нашу културу, нашу историјску свест, наш православни поглед на свет, наш етнички састав, са једне стране, а са друге да би уценио наше раднике да раде за ниже наднице на које пристају ти несрећници. Криви су у том смислу и сви они наши интелектуалци који подржавају неолиберални глобалистички систем који је циљно произвео те мигранте, јер он тежи, ради свога опстанка, да изврши инклузију свега у сопствени монотеизам, који је управо супротност мултиполаризму и мултикултурализму. Чим се неко у нас супротстави том намету, неолиберални петооктобрашки хор га

оцрни да је реакционаран, фашистички, патриотски, популистички, тоталитаристички. Јер тај хор, ради очувања свог статуса, жели да све нивелише у оквиру своје једноумне равни сводећи интелектуалца на потрошача, без корена, који зна (ако зна) само енглески, има американизовану свест, без свог националног идентитета. Тај хор негира плуралистичке специфичности, обичаје, националне културе, плурилингвизам. Он говори о плурализму у култури, а пропагира евроунијски монокултурализам који намеће Брисел. Он је зато против националног суверенитета као извора политике очувања различитости у свету.

Али, чак и када наши интелектуалци вербално критикују стварност, они потом и већма негирају практичну могућност трансформације друштва, јер нису способни да начине корак од теорије до праксе, да пређу јаз између критике и практичне трансформације друштва. Зато се држе индиректне апологетике. Наиме, сасвим утонули у неолоберални амерички сан, они критикују данашњи свет са становишта отуђености, неаутентичности, неправде, али онда западају у глиб у коме тврде да је тај неолиберални статус света, иако далеко од најбољег, ипак једини могућ, и то онај по искључиво глобалистичком демократском образцу протестантске Америке, при чему

САД чак немају ни демократски устав, већ републикански, којим се одриче демократија, у име ефикасности профита. На тај начин негирају своје вербалне исказе о потреби за променама исказујући се као апологете, а не критичара власти. Реч је о конзервативној критици стерилних мистификатора, јер са једне стране критикују стварност, а онда тврде да је она непроменљива. Тиме остварују статус кво тог стања, што је управо захтев власти која не жели промене, јер прва промена у системским променама била би кадровска промена владара и прерасподела капитала. На тај начин њихова критика стања не претвара се у акцију против тог лошег стања. Тиме наши интелектуалци постају органски део власти, дајући јој прилику да искаже чак и своју „ширину”, јер наводно толерише такву критику, а толерише је јер она тврди да та власт можда није најбоља, али јесте незаменљива. Сви они који тврде да демократија није најбољи друштвени систем, што је чин критике, али да је најбољи од свих постојећих, па самим тиме и једино могућ, што је „легања на руду”, затварају врата променама и најбоља су гаранција опстанка лоше политике коју „критикују”. Дакле уместо директне апологије стварности, они врше њену индиректну апологију, што њихову критику чини подмуклом. Полити-

чка стварност је неправедна, неприродна, чак опсцена, кажу они у својој критици, али је непроменљива кажу они у својој пракси. Зато су интелектуалци у Србији већма поданици владајуће касте. Они имају „капитал” умности и уметничке вештине да га понуде, али тај капитал морају некоме да продају, па зато живе у страху од сукоба са владајућом кастом која је потенцијал материјалног откупа њихове интелектуалне понуде. Зато не захтевају стварну промену. Тако се њихов културни капитал претвара у капитал легитимизације постојећег стања. Интелектуалци и уметници тада престају да буду носиоци културне самосвести и критичари владајуће касте. У том часу они постају само икебана тобожње могућности критике власти. Они ретки који не пристају на ту самообману, самоизолују се кидајући свој корен у националном хумусу чиме губе могућност друштвеног ангажмана, не пружају интелектуални отпор и самим тиме њихов ум, њихово једино оружје, бива парализан на практичном, а каткада и стваралачком плану.

Интелектуалац данас, не само у Србији, нема више своју функцију активног критички настројеног посматрача, не доводи у питање постојећи систем владавине, није способен да своју критику претвори у делотворну акцију, већ постаје агент неолибералне пошасте. Он

тако глорификује и легитимизује постојеће стање, уместо трансценденције подржава непроменљивост у којој захтеве диктира тржиште чији он није власник, већ су то управо они које интелектуалци „критикују” тврдећи да је ово или најбољи могући систем владавине или, ако и није најбољи, да је он најмање лош, па самим тим и једини могућ.

Требало би да данашњи интелектуалци своју пасивну улогу аполгета власти замене ангажованим ставом, борбом за промену друштвеног система у коме су хуманизам и достојанствени социјални статус људског бића данас замењени лартпурлартизмом производње капитала за рачун похлепне владајуће касте, тако што ће имати критички став према њој и њеном друштвеном систему. То што нема могућности да се сврста уз оне политичке снаге које вреднују хуманост и социјална права, пошто су такве политичке снаге данас у Србији мислена именица, не значи да интелектуалац треба да одустане од свог друштвеног ангажмана у коме је његово стваралаштво јак улог у борби против наше скоројевићке и интелектуално подпросечне политичке „елите” која нема добре намере према грађанима, јер јој они служе искључиво као легитимизација њеног статуса, а не као простор за унапређење квалитета наше егзистенције. Интелектуалац је

дужан да се супротстави тржишту као судбини и безусловној подређености капиталу, јер је наше постојање данас жртвовано на олтару потрошње и производње, чиме је наша будућност помрачена, јер власт настоји да нас спречи да угледамо хоризонт трансформативних процеса на којима се помаљају светлост нових друштвених система и спасоносно гашење данашње владајуће касте. Време је да се одрекнемо догми глобализма. Један од ретких ангажованих европских интелектуалаца италијански филозоф Дијеџо Фузаро каже на ту тему: „Срамотна религиозна форма на којој се темељи глобални систем је иманентна вечности, неисцрпљивости и непромењивости капитализма као судбине, са своје три темељне догме, а то су „робинзонска” средишњост апсолутног индивидуализма, константна потреба војних интервенција путем „етичких бомбардовања” ради одржања и ширења капиталистичког система у свету, и априорна демонизација било какве трансформистичке намере, која се одмах ликвидира као вокационо тоталитарна и антидемократска.”

То је управо оно што се дешава код нас, јер је хор петооктобарских првобораца, те класичне неолибералне послуге, дао себи за право да демонизује свакога ко покуша да угрози његов повлашћени статус у данашњој српској ствар-

ности. Тај хор демонизује свакога ко не прихвата Европску унију, ту парадигму аустроугарске „тамнице народа”, и американизацију светске, па и наше културе, већ жели суверену, демократску, плурикултуралну конфедерацију суверених европских држава. Убеђују нас да су демократе, а не схватају да не може бити демократије у Европи све док је окупирају војне базе Сједињених Америчких Држава. Не може да постоји Европа без геополитичког суверенитета. Очигледна је лаж када се данас каже да постоји демократија у Европи преплављеној америчким војним базама. У таквој ЕУ губи се културни идентитет, интелектуалац губи простор свога деловања, а помнути хор неолибералних петооктобраша не уме да схвати да нема плуралитета култура у таквом систему у коме се култура унификује на површним кич моделима једног јединог дозвољеног неолибералног модела. Европска унија је идеолошки оков, а не мултикултурализам. Она не гаји изузетност, како то лажно представљају неке новокомпоноване „институције” у Србији, већ је реч о класичној инклузивности у циљу подређивања грађана неолибералном систему у коме они нису људска бића већ роба – нису више људи, већ ресурси капитала. Зато они промовишу јединствени интернационални модел неолибералног система, уз укида-

ње националног суверенитета ради владавине економије над политиком. Дакле, лаж је да је ЕУ простор демократије и мултикултурализма. Јер, нема мултикултурализма тамо где се иде на интелектуалну и уметничку унификацију уз негирање националних културних вредности које су у суштини једини извор различитости на светском фону. Наметање културних модела које врше светски неолиберални кругови преко својих инструментата владавине, од којих је један управо Евроунија, намећу једноумни систем живота и размишљања. Данашњи српски интелектуалци махом западају у ту замку и посвећују своје стваралаштво копирању тих извитоперених културних образаца, уместо да из корена свога бића, нације и своје културне традиције црпу сокове да изразе своју различитост чиме једино могу да обогачују светску културну баштину новим цветовима.

Због тога ми све више губимо српски филм, српско позориште, српску поезију, српско стваралаштво уопште, јер уметници иду на клонирање монотеистичких европејских културних „вредности”, уместо на аутентично стваралаштво. У томе наши интелектуалци носе велику кривицу за свој пасивни став, како у самом стваралаштву, тако и у критичком приступу према збивањима у српском културном простору. Зато имамо

болоњизацију наших школа из чега произилази образовање које снижава критичку свест интелектуалаца и уметничку визију, Јер, рецимо и то, није интелектуалац неко зато што је уметник или зато што је завршио факултет. Може неко бити сјајан сликар, а врло необразован и непоткован да разуме политичку стварност из које произилази његов статус на који се он жали. Наравно, лошија варијанта је ако он разуме, а ћути. Јер ко ћути – пристаје. А ко пристаје, он подржава ово нехумано стање у коме се налази данашњи свет. Може неко имати десетке на факултету, али не мора бити чак ни добар стручњак, а немоли интелектуалац. А може неко и да нема те образовне прерогативе, али да има висок интелектуални ниво, јер је интелектуалниост резултат и великог самообразовања и личних афинитета, при чему формално образовање може помоћи, али није довољно само по себи.

Зато наши постоктобраши представљају глобализацију као универзалност, а реч је само о универзализацији њиховог стеченог егоизма. Они зато презиру националне вредности, славе перформанс кича, извитопереност уметничког израза представљају као авангарду. Неретко томе доприноси и то што перјанице тог мишљења имају врло низак стваралачки потенцијал, а веома високо мишљење о се-

би. Глобализација и неолиберализам су једнака догма као и демократија, комунизам или фашизам, а она је чак социјално и простија, јер је само израз тржишне теологије без узимања у обзир аутентичности људског бића и његове слободне воље. Није ту реч ни о каквој демократији, већ о наметању антрополошког модела аполида, потрошача без културе и без традиције. Роба не признаје традицију, нити политику, ни културу, већ само промет који је сам себи сврха, без моралних и религиозних препрека, без етничких, етичких и државних граница. Зато ту нема нимало простора рецимо за античку културу, за римске и грчке темеље европске цивилизације. Нису те културе случајно занемарене, па се данас тенденциозно уче само енглески и економија. Зато се уводи дуално образовање у коме нема места за грчки и латински који су били основа културе у гимназијама. Све се то намерава уништити дуалним образовањем, новим „шуварицама”, трансформацијом школе у капиталистичко предузеће (директори школа су „менаџери”, „кредитима” се оцењују студенти, манијакално се користи енглески језик). Све то је усмерено на разарање националних држава и фетишистичку апсолутизацију хомологационог дивљег либералистичког тржишта лишеног културне

традиције која би била у стању да одоли агресији неолибералног поимања света.

Наши интелектуалци, са нешто изузетака, ћутећи присуствују програмираном уништавању националне културе, традиције и идентитета, које треба заменити глобализованом културом капиталистичке мондијализације. Такозвана „политичка коректност”, испразно и препотенто самоетикетирање „изузетношћу” су пар екселанс инструменти за поништавање националних и културних вредности, као и права на било какву аутентичну различитост. А култура може да постоји само као плурални дијалог различитих култура које се упоређују према њиховој заједничкој припадности људском универзуму. Неолиберална мондијализација намеће само једну културу укидајући културе као такве да би их заменила општим конформизмом који негира било који духовни простор различит од једноумног евроунијаћења.

Зато је акција такозваних коректно-политичких „интелектуалаца” усмерена на уклањање националног идентитета, на замену културе сурогатом перформанса и егзибиционизма на уметничком плану, како би њихови страни ментори и финансијери могли да нам наметну свој културни империјализам. Они смишљено раде на укидању националних држава као пре-

преке транснационалној моћи економије и финансијске олигархије. Зато су код нас на удару националне установе у култури, статус слободног и истакнутог, дакле самомислећег уметника, чиме се жели спречити да воља уметника и интелектуалаца крене у националном и сувереном смеру супротном од смера комерцијалне мондијализације, од смера банкерске касте у неолибералном свету. Ментори те политике у нас служе се вољном сервилношћу неких наших „интелектуалаца” и „уметника” који себе представљају „изузетнима” и „деконтаминиранима” да би „крокодализовали” нашу културу кроз рецепте куvara, који уместо да у некој хотелској кухињи заврше своје „дуално образовање”, преузимају улогу гаулајтера једнообразности стерилне американизоване и хамбургеризоване визије света лажно потурене као европске вредности.

Наши интелектуалци, уз сталну напомену да има изузетака, врше конзервативну критику (ако се и када се баве критиком постојећег стања) заваривајући се да су авангардни, иако не виде бољи систем од постојећег, па зато демонизују свакога ко пружа отпор, идентификујући као насиље сваки предлог за одбацивање неолибералне демократије и унифициране бриселско-вашигтонске некултуре. Зато је тужна њихова позиција,

свесна или несвесна, у којој су њихово знање и култура подведени под логику власти. Они су пуки заговорници постојећег. Тако интелектуалци постају подређени владајућој кисти. Зато су они у ствари поштоваоци неолибералног тоталитаризма, поборници наметања енглеског језика, одбацивања националних вредности и делегитимизације националне државе као „остатка деведесетих”. Извргавају подсмеху било какав покушај провере њиховог става, чиме се сврставају баш у она иста анахрона режимска и тоталитарна мишљења која нападају самозадовољни у свом релативистичком индивидуализму. Уклапају се у евроатлантски напор да се негира историја европског континента као архипелага различитости, културних и лингвистичких разлика, саучествујући тако у деликту његове американизације путем безусловног наметања прекоокеанске субкултуре неограниченог консумизма, разарања социјалног економског модела у коме има места за државну интервенцију ради заштите социјалних права. Намећу индивидуалистички егоцентризам уз искорењивање идентитета било које врсте, ако он не спада у корпус неолибералног и банкарског концепта економије, при чему је култура роба, а не духовна вредност. А интелектуалац роб, а не слободномислеће биће.